Maria-cyclus (1)

Lezing:

Bij het kruis van Jezus stonden zijn moeder en haar zus, en Maria, de vrouw van Klopas, en Maria van Magdala. Toen Jezus zijn moeder zag staan, en bij haar de leerling van wie Hij veel hield, zei Hij tegen zijn moeder: ‘Vrouw, dit is uw zoon’, en daarna tegen de leerling: ‘Dat is je moeder.’ Vanaf dat moment nam die leerling haar bij zich in huis.

Joh 19,25-27 (NBV21)

Overweging

De reden waarom ik hier vandaag sta is eigenlijk de schuld van Geert. Bij de uitwisseling tijdens één van onze woensdagavond bijeenkomsten ging het over Maria en Geert zei dat Maria een sterke vrouw was. Opeens kreeg ik een heel ander beeld van Maria. Voordien had ik nooit een connectie met de lieve, suikerzoete figuur die Maria in mijn ogen was. Bij de keuze van onderwerpen voor het werkjaar van de Lier gaf ik Maria als sterke vrouw op. En dit werd gekozen voor een cyclus.
OK, wat nu? Vrij snel al begon ik al met informatie te zoeken over de figuur Maria. Hebben jullie enig idee hoeveel boeken, websites, kunstwerken, muziekstukken en artikels er bestaan over Maria? Ik nu dus wel! Hoe meer ik vond hoe meer er chaos kwam in mijn hoofd.
En dan is er voor mij maar één oplossing: teruggaan naar de essentie. Wat vinden we over Maria in de Bijbel... zeer weinig. Maar genoeg om mij op weg te zetten.

Bij het lezen van Lucas 1, de aankondiging van de geboorte, zag ik een meisje zitten. Nog jong, 14-15 jaar. Een diep gelovig joods meisje dat al de verhalen van haar geloof kende en een onbeperkt vertrouwen had in God. Ze was verloofd met een oudere man. Op een dag krijgt ze bezoek van een engel die zei 'Verheug u, begenadigde, de Heer is met u'. Dat ze daardoor in verwarring was kan ik me best voorstellen. En dan komt de boodschap van de engel: 'Schrik niet, Maria, u hebt genade gevonden bij God. U zult zwanger worden en een zoon baren, die u de naam Jezus moet geven'

Nu kan ik me voorstellen dat in die tijd, waarin een zoon krijgen het beste was wat een vrouw kon overkomen, deze belofte voor haar fantastisch nieuws was. Maar dan komt het beste nog: 'Hij zal een groot man zijn, en de Zoon van de Allerhoogste worden genoemd. God, de Heer, zal Hem de troon van David geven. Hij zal eeuwig koning zijn over het huis van Jakob en aan zijn koningschap zal geen einde komen'.

Een zoon! En dan ook nog een koning! Volgens mij geloofde ze onmiddellijk wat de engel vertelde en vroeg ze: Hoe moet dat dan? Niet twijfelend maar enthousiast en blij... natuurlijk wil ze dat en liefst zo gauw mogelijk. De engel legt het uit en vertelt ook dat haar verwante, Elisabet, zwanger is. Ze gaat, van zodra ze kan, op bezoek bij Elisabet om te vertellen wat er haar beloofd was en ook mee te genieten van de zwangerschap van haar verwante.

Toen haar kind werd geboren was dat weliswaar in een stal maar ze kreeg wel bezoek van herders die ook een boodschap hadden gekregen van een engel. De boodschap dat vandaag de Messias was geboren. En dat niet alleen: ook magiërs kwamen op bezoek met waardevolle geschenken voor haar zoon. Alles wat de engel had beloofd leek waar te worden.
En dan wordt het stil rond het jonge gezin. Vermoedelijk doen ze dan wat alle ouders doen, ze voeden hun zoon zo goed mogelijk op. Ze geven hem alle waarden mee van hun geloof en vertellen de verhalen uit de Torah. Maria zal ongetwijfeld ook wel aan Jezus hebben verteld wat de engel haar had beloofd en wat zijn taak zal worden. Ik kan me dan ook wel voorstellen dat Jezus in zijn jeugd grondig is opgeleid wat hem in zijn publieke leven goed van pas kwam. Pas op zijn 12de jaar horen we opnieuw iets van het gezin. Niet enkel Jezus was opgegroeid maar ook Maria groeide in haar rol van moeder en gelovige.

Alweer wordt het stil rond Maria en Jezus. We horen pas terug iets van hen in het verhaal van de bruiloft van Kana, het eerste publieke optreden van Jezus. Het is tijd dat Jezus aan zijn taak begint en bij deze gelegenheid geeft zijn moeder hem een duwtje in de rug, zijn eerste wonder is een feit.
We horen nu niets meer van Maria hoewel ze zeker wel aanwezig was tijdens de reizen van Jezus. Hij gaat nu echt op weg en vult de taak die hij gekregen heeft op zijn manier in. Ik kan me voorstellen dat Maria hem af en toe wel gewezen heeft op het gevaar van zijn keuzes. Iedere moeder zou dat doen. Maar dat betekent niet dat ze hem tegenhield. Ze bleef onvoorwaardelijk achter hem staan. Stilaan was zij niet enkel meer zijn moeder maar vooral een trouwe volgelinge.
En op het einde, toen iedereen angst had en wegbleef, stond zij onder het kruis. Het kon niet zijn dat ze haar zoon op zijn laatste moment op deze aarde alleen zou laten. Door alle pijn en verdriet heen was ze er, onvoorwaardelijk.
Nu verdwijnt Maria helemaal naar de achtergrond. Ze blijft wel bij zijn volgelingen als levend bewijs dat Jezus echt was.

Zo, voor mij werd Maria een persoon. Een meisje, een moeder, een gelovige, een vaste waarde voor de eerste christenen. En toch wel een sterke vrouw.
En nu? Wat moet ik nu met deze vrouw die ik leerde kennen? Ik bewonder haar voor de moeder die ze was en voor de moeilijke keuzes die ze durfde maken. Maar wat met de Maria die in heel de wereld vereerd wordt? Van zodra de kerk, en dus ook de hiërarchie binnen de kerk, meer belang kreeg had men blijkbaar al snel door dat Maria een belangrijke figuur was. Jezus was bij zijn Vader, een afstand die voor de gewone sterveling erg groot was. Zij hadden nood aan iemand die dichter bij hen stond. En wie dan beter dan de moeder van Jezus.

Het volk richtte zich in harde en onzekere jaren op een menselijke moeder van God, die het leven had geschonken aan een kind, diens dood had meegemaakt en zich bij hem in de hemel bevond en daar meeleefde met de beproevingen en het lijden van de mensen op aarde.
Er werd bescherming gevraagd aan Maria voor zowat alles. En ze wees niemand af. Zelfs geen dieven of moordenaars als ze haar aanriepen. Ze beloofde echter nooit materiële beloningen, enkel haar vergeving en genade kregen ze als ze berouw tonen.
Er werden beelden gemaakt die rondgedragen werden zodat mensen ze konden aanraken om genezing te vragen. Maria werd afgebeeld met blauwe gewaden en een kroon, als een koningin.
Ze verscheen aan eenvoudige mensen, kinderen, en op die plaatsen werden bedevaartsoorden opgericht ter heil van Maria – die ondertussen Onze Lieve Vrouw was geworden – maar, menselijk maar jammer, ook ter heil van de vele handelaars die hier graag in mee gingen.
Doordat ze als moeder van Jezus – moeder van God klinkt voor mij nog altijd wat vreemd – alles heeft meegemaakt wat een moeder kan meemaken is ze voor alle mensen in alle lagen van de bevolking herkenbaar. En haar populariteit bleef stijgen.
Ook nu nog brengt ze als geen ander mensen samen in bedevaartsoorden.

Jaren werd in de top van de kerk gediscussieerd over de titels voor Maria, over de dogma's, over haar bevoegdheden en wie weet over wat nog meer...
Maar heeft zij daar ooit om gevraagd? Soms denk ik dat Maria hierboven naast haar zoon zit, een beetje meewarig neerkijkt op dit alles en tegen Jezus zegt: 'moet je daar kijken, jongen, waar zijn ze nu weer hun tijd mee aan het verliezen'.

In de loop van de voorbereiding van deze cyclus leerde ik Maria kennen als mens maar ook als moeder. En tegen deze moeder kan je praten, altijd en onvoorwaardelijk. Ze zal niet oordelen of raad geven. Maar ze is er wel. Geeft ze antwoord? Misschien niet hoorbaar maar ik denk wel voelbaar.
Met de figuur van de beelden en de schilderijen heb ik nog steeds geen connectie maar dat hoeft ook niet. Maria is soepel, ze is voor ons wat wij in haar zien en wat we nodig hebben. En dat kan voor iedereen anders zijn.

Lut Cauberghs
De Lier, Brugge, 7 mei 2023